

Stockholm den 3 november 2017

Stockholms läns landsting
Tillväxt- och regionplaneförvaltningen
Box 22550
104 22 Stockholm

E-post: registrator.trf@sll.se

KLYS yttrande över utställningsförslaget till regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUF5 2050 (Dnr TRN 2017-0052)

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – har tagit del av utställningsförslaget till regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUF5 2050 (Dnr TRN 2017-0052) och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter.

1 Om KLYS

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare och företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, konsthantverkare, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar ramen för KLYS verksamhet i frågor som rör t.ex. kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet. Sedan 2011, i samband med införandet av kultursamverkansmodellen, bevakar KLYS även regional kultur- och konstnärspolitik. Vi håller nu på att fördjupa vårt regionala arbete även i Stockholms län.

Utöver kulturskaparnas villkor bevakar KLYS bl.a. den kulturella infrastrukturen, hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag. KLYS tittar även på hur regioner och kommuner arbetar med principen om armlängds avstånd mellan konsten och politiken. Särskilt angeläget för KLYS är att se till så att de yrkesverksamma kulturskaparnas erfarenheter och kompetens tillvaratas och ges utrymme i förvaltningarnas arbetsprocesser kring regionala kultur- och utvecklingsplaner runt om i landets regioner.

2 Kulturens samhällsnytta

Som vi skrev i vårt yttrande över samrådsförslaget 2016 har KLYS identifierat att kulturen i det övergripande arbetet med regional utveckling alltför sällan beaktas tillräckligt pragmatiskt, som det viktiga och ofta tvärgående område det faktiskt är i samhällsplaneringen i stort. Kulturens roll överlag i arbetet med regional utveckling är som ett socialt kitt som verkar på flera plan. Kulturen är ett

demokratiskt grundfundament i ett samhällsbygge och vi vill därför framhålla att regionala kulturpolitiska frågor aldrig bör nedprioriteras eller åsidosättas i samhällsplaneringen. Kulturpolitiken samspelar med övriga politikområden, och detta borde konkretiseras och formuleras i mycket högre grad i en regional utvecklingsplan än vad som nu är fallet i utställningsförslaget till RUF 2050.

Vi finner det värt att även i detta yttrande citera hur KLYS officiella program för delaktighet, jobb och trygghet i kulturen, "Välkommen till kultursamhället", lyfter kulturen som det fjärde välfärdsområdet:

"I kultursamhället är kulturen en självklar del av välfärden, vid sidan av vård, skola, omsorg, och precis som inom andra välfärdsområden ska samhället även inom kulturen tillhandahålla sina medborgare yrkesmässighet och kvalitet. Liksom det förväntas av lärare och läkare, ska allmänheten kunna förvänta sig professionalitet och hantverksprecision också hos kulturens verksamma. Kulturen kan sägas utgöra välfärdens fjärde element och får som sådan välfärden att lyfta. Kulturen bör därför få den plats i samhällsbygget som Sverige så väl behöver."

KLYS välkomnar att *kultur* samt *kulturarv och kulturmiljö* i utställningsförslaget fått varsina egna avsnitt i RUF 2050, och att regionen i kulturavsnittet påpekar vikten av goda förutsättningar för kulturskapare. Vi ser också mycket positivt på att Stockholms läns landstings kulturförvaltning nu presenterar en särskild *kulturstrategi*, som ska integreras med RUF 2050. KLYS kommer att yttra sig specifikt över kulturstrategin, men vi finner det angeläget att i detta yttrande identifiera och kommentera strukturella utmaningar för kulturens roll i den övergripande planen för regional utveckling av Stockholmsregionen.

3 Kulturbegreppet och konsten i RUF 2050

Begreppet kultur i sig är på det stora hela något oklart i utställningsförslaget. Vi ser en fara i att samhällspolitiska perspektiv på kulturskapande och konstutövning försvinner genom ett generellt användande av kulturbegreppet, omfattande allt från integrationsfrågor till kulturella näringar, med en mellanlandning i sådant som hållristningar och gårdsgårdar. Som tidigare sagts så måste det som vi definierar som kultur stå på egna ben utan att bli ett alibi för andra politiska områden. Man går i RUF 2050 relativt snabbt från konstnärlig verksamhet till andra ämnen/områden och det är per definition svårt att skilja på kultur och konst, förutom det som nämns jämförelsevis kortfattat i kulturavsnittet.

Det är märkligt att kulturen inte får en mer framträdande plats i vikten av ett samhällsbygge. KLYS deltog i den workshop som landstinget bjöd in till om RUF 2050 och ett av våra budskap där var att ett stort, varierat kulturutbud av hög kvalitet för många invånare är en avgörande faktor för var man vill bosätta sig.

Som vi påpekade i vårt samrådsyttrande tas tillgången till professionell kultur ofta helt för given. Konst och kultur omnämns överlag i svepande ordalag som något som ska vara tillgängligt för medborgarna främst som attraktionsfaktor och aktiviteter/evenemang/upplevelser. KLYS arbetar för att både instrumentella och konstnärliga perspektiv på kulturen, liksom både konsument- och producentperspektiv, ges lika stor hänsyn vid utformningen av regionala utvecklingsstrategier i gemen, likaväl som konkret i utformningen av den regionala kulturpolitiken inom ramarna för dessa strategier.

Kulturell infrastruktur måste omfatta yrkesverksamma kulturskapare

För att upprätthålla såväl god tillgång till kulturupplevelser som möjligheter till eget skapande för medborgarna krävs det en välfungerande, stark och differentierad *kulturell infrastruktur* för *de yrkesverksamma kulturskaparna*, som möjliggör för dem att *arbeta, bo och utvecklas* i regionen. Kulturell infrastruktur handlar både om fysiska ytor för skapande; övningslokaler, ateljéer och verkstäder, och om fungerande stöd- och ersättningsystem.

Det är av yttersta vikt att konsten och konstnärerna lyfts in i samhällsplaneringen i ett tidigt skede och att t.ex. *enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar* gäller utan undantag (se avsnitt 7 nedan). Det är även avgörande för en långsiktighet i planeringen att kunna garantera kulturskaparna skäliga villkor i all offentligt finansierad och arrangerad kultur, exempelvis MU-avtalet, då de professionella bild- och formkonstnärerna ges tid att leverera på hög nivå, vilket bidrar till att invånarna får bl.a. konstupställningar med hög kvalitet.

Viktigt säkra återväxten på en professionell nivå

En av de grundläggande förutsättningarna för ett rikt kulturliv är hur samhället skapar en återväxt av de som ska bära kulturlivet. En så stor region som Stockholms län bör ta ansvaret för att hela den konstnärliga utbildningskedjan från kulturskola till ett professionellt yrkesliv upprätthålls och kan utvecklas. KLYS vill understryka värdet av att investera i konst och kultur på det regionala planet. För att både konstnärlig utveckling och kulturella och kreativa näringar ska frodas är återväxten av kulturskapare fundamental. Det gäller att få en tydlig koppling till barn och ungdomars aktiviteter för legitimiteten att behålla den skattefinansierade kulturen. Nuvarande utveckling på t.ex. musikområdet är oroande. Om Stockholmsregionens ensembler främst består av musiker från utlandet, utan någon annan koppling till Sverige ökar avståndet till "skattebetalarnas köksbord".

Vi tycker att RUFSS 2050 ordagrant bör påpeka att det ska finnas tillgång till regional kultur på *professionell nivå*, inte bara hög nivå. Vi välkomnar utställningsförslagets skrivningar om kulturskapares villkor och att främja kulturdriven tillväxt och kreativt företagande. **Men vi saknar betoningen av det professionella.** Det är viktigt att RUFSS tydligt skiljer mellan kulturens ideella kulturverksamheter, amatörverksamheter, deltagarkultur och yrkesmässig kulturverksamhet. Alla är naturligtvis lika viktiga i stort och samspelar med varandra på olika nivåer, men det är lätt att glömma att hela kulturlivet och dess innehåll i de flesta avseenden hårdraget faktiskt vilar på de professionella kulturskaparnas axlar.

4 Kulturen i RUFSS vision, mål och delmål

KLYS ställer sig frågande till den uppenbara avsaknaden av kulturbegreppet i utställningsförslagets redogörelser för såväl nuläge, trender som mål. Det tror vi är kontraproduktivt för regionplanen som helhet med hänsyn till att visionen i förslaget till RUFSS 2050 är *att bli Europas mest attraktiva storstadsregion*, något som i högsta grad är avhängigt av ett professionellt kulturliv med goda villkor.

I avsnittet "Europas mest attraktiva storstadsregion" (s. 30-31) saknas genomgående kulturbegreppet. I KLYS ögon blir det märkligt att tala om en hållbar region *med människan i centrum* utan att överhuvudtaget lyfta kulturens betydelse. Likaså är det anmärkningsvärt att helt utelämna kulturens betydelse i skrivningar om att *attraktivitet handlar om regionens livsmiljö och dragningskraft* och *regionens relation till omvärlden*.

I avsnittet "Regionens mål, delmål och prioriteringar" (s. 32-36) redogörs för de fyra huvudmålen i RUF 2050. KLYS uppfattar det som att kulturområdet på olika vis kan kopplas, eller relaterar direkt, till dessa tre mål:

Mål 1: En tillgänglig region med god livsmiljö

Mål 2: En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

Mål 3: En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Emellertid finner vi att kulturen, och orden kultur och konst, även här helt saknas i avsnittet; i redogörelserna för respektive ovan nämnda mål, liksom i delmålen och de regionala prioriteringarna inom varje mål.

I avsnittet "Omvärld och trender" (s. 12-13) borde några av redogörelserna lyfta kulturens betydelse för, eller koppling till, vissa av sektorerna eller sakfrågorna som lyfts. Men likaså saknas här helt skrivelser som på något vis lyfter in kulturen i problemställningarna och lägesrapporten i stort.

I ett modernt, öppet och attraktivt samhälle är kulturen en av grundstenarna för såväl demokrati och yttrandefrihet som bl.a. utbildningsnivå, företagande, internationella kontakter och livsmiljö. Vi vidhåller därför att det skulle vara på sin plats att åtminstone något av de regionala utvecklingsmålen i RUF 2050 även rent konkret formuleras så att ordet *kultur* är med; exempelvis på detta sätt: "*En ledande tillväxt-, kunskaps- och kulturregion*".

5 Avsnittet "Kultur" (s. 132-133)

KLYS välkomnar att kulturområdet lyfts i ett eget avsnitt i utställningsförslaget till RUF 2050, men vi saknar fördjupade perspektiv i planens skrivelser som även utgår från kulturens egenvärde och de konstnärligt yrkesverksamma i regionen. Det är positivt att kulturella och kreativa näringar konkret lyfts, men vi uppfattar det som att planens kulturavsnitt i sin helhet bygger på ett konsument- och deltagarperspektiv, där medborgarnas kulturupplevelser och eget skapande prioriteras framför villkoren/förutsättningarna för de professionella kulturskaparna som skapar all denna konst och kultur som ska "konsumeras", upplevas och även utgöra en del av regionens särprägel och stärka attraktionskraften.

Självfallet har kulturupplevelser och kulturaktiviteter både kvantifierbara och kvalitativa värden för medborgarna, som vi förstår att regionen måste utgå ifrån i sin planering. Nyttoperspektiv på kulturen behöver dock inte stå i motsatsförhållande till villkor för konstnärlig utveckling och kulturskapare. Det blir i våra ögon motsägelsefullt att i RUF 2050 utelämna mer konkreta problematiseringar kring förutsättningar för professionella kulturskapare i samhällsplaneringen och samtidigt tala om bl.a. vikten av *närvaro av kultur och kreativitet* för att *ge platsen själ och identitet och skapa attraktivitet*.

5.1 Förslag på ändringar under rubriken "Regionala förhållningssätt" (s. 132)

Vi föreslår att den slutliga RUF 2050 får följande två tillägg bland punkterna som listas under rubriken **Regionala förhållningssätt** (s. 132):

1. *Skapa goda förutsättningar och villkor för de professionella konstnärerna och kulturskaparna.*
2. *Främja konstnärliga gestaltningar i stadsutvecklingen.*

5.2 Centrala ställningstaganden (s. 132)

5.2.1 Kultur för en attraktiv livsmiljö (s. 132)

Kultur finns inte till bara för att skapa eller stärka attraktivitet. Kulturen är också meningsskapande för människan. Det är av vikt att redan i stadsutvecklingen planera in den infrastruktur som kulturen behöver för att kunna skapas och ta plats i våra livsmiljöer (inte bara platser för evenemang), och tänka in konstnärliga gestaltningar (den offentliga konsten) som är ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck som vi har i våra vardagsmiljöer.

5.2.2 Förslag på ändringar under rubriken "Kultur för en attraktiv livsmiljö" (s. 132)

1. Ändra rubriken *Kultur för en attraktiv livsmiljö* till **Kultur för en meningsskapande och attraktiv livsmiljö**.
2. Komplettera och revidera följande mening med VERSALER: "I exempelvis de regionala stadskärnorna är kultur OCH KONSTNÄRLIGA GESTALNINGAR en framgångsfaktor för en god och attraktiv MENINGSSKAPANDE livsmiljö."
3. Lägg till följande skrivning före den sista meningen i stycket: "Därför är det av stor vikt att planera in infrastruktur som konsthallar, kulturhus, scener, ateljéer, replokaler etcetera vid samhällsplaneringen."

6 Avsnittet "Social sammanhållning, trygghet och tillit" (s. 158-161)

Kultur och konst har en direkt och genomgripande roll i ett interkulturellt mångfaldsarbete för att stärka regional sammanhållning och bryta segregeringar.

I RUFSS avsnitt om social sammanhållning (s. 158-161) talas det bl.a. om att arbetsgivare, näringsliv och civilsamhälle har en nyckelroll i att främja inkluderande arbets- och mötesplatser. I avsnittets "centrala ställningstaganden" utvecklas resonemanget kring att stärka samhörigheten i både stadsdelar och regionen i stort. Här reagerar vi på avsaknaden av kulturen i problemställningarna. Vi tycker att planen i sammanhanget specifikt kunde nämna kulturen och de yrkesverksamma kulturskaparna som viktiga spelare i utvecklingsarbetet.

Det är bra att en skrivning om *vikten av gestaltning av offentliga platser* finns med här, men i våra ögon kunde avsnittets sakfrågor problematiseras och fördjupas mycket mer. Och nog vore det på sin plats att det som står i ingressen till kulturavsnittet på sidan 132 borde nämnas i just detta avsnitt om social sammanhållning; *att kulturen och konsten hör till fundamenten för upprätthållandet av tillit, yttrandefrihet och demokrati i samhället*.

7 Avsnittet "Stadsbyggnad och bebyggelseutveckling" (s. 162-165)

I avsnittet om stadsbyggnad och bebyggelseutveckling (s. 162-165) lyser kultur och kulturell infrastruktur med sin frånvaro på ett mycket anmärkningsvärt sätt. Konsten och kulturen bör integreras i skrivningarna om stadsbyggnad och bebyggelseutveckling om vi vill utveckla våra livsmiljöer med tanke på hela människans behov och önsningar.

7.1 Bakgrund

Fram till 2025 planeras 250 000 nya bostäder i regionen. Samtidigt växer befolkningen med 380 000. Flera kommuner förändras radikalt. Det framgår av Tillväxt- och regionplaneförvaltningen. **Hur ska vi dra lärdom av tidigare misstag och skapa en demokratistärkande stadsplanering och gestaltning?** Som en stadig grundplatta för planeringen och byggandet finns miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet, men alltför ofta lyser *den fjärde dimensionen av hållbarhet* med sin frånvaro – *kulturen*.

Likt god arkitektur utgör offentlig konst en självklar del av samhällets gestaltade livsmiljöer. Där den finns integrerad i våra gemensamma rum bidrar den till reflektion och upptäckarglädje hos invånare. Konsten är bärare av minnen, en katalysator för samtal, kreativt utforskande och perspektivförskjutningar. Den offentliga konsten är dessutom ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck vi har i våra vardagsmiljöer.

Gestaltning av gemensamma miljöer bör skapas genom ett helhetsperspektiv som omfattar arkitektur, bild- och ljudkonst, form och design, samt platsers kulturhistoriska och sociala perspektiv. En väl gestaltad plats är inte bara konstnärligt och estetiskt tilltalande. Utformningen skapar också förutsättningar för möten och meningsfulla konstupplevelser för människor. RUF 2050 bör därför anta en definition av gestaltad livsmiljö utifrån detta helhetsperspektiv.

Ett färskt exempel är Nya Karolinska i Solna, där konstnärerna kommit in i ett tidigt skede i projekteringsfasen, vilket förstärkt konstens möjligheter i sjukhuset. Som Sebastian Johans skriver i en recension i DN (18/10-17): "Andreas Erikssons återhållet expressionistiska landskap av skog och sten [skapar] en varm värdighet, vilket är precis vad både byggprojektet och rummet behöver. Färgernas trygga jordighet ger den kliniska lokalen en skön känsla av mänsklighet...".

Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning

Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning är en av de tydligaste och mest effektiva kulturpolitiska idéerna någonsin i Sverige och internationellt. Skälet är enkelt: alla förstår principen att minst en procent av projektbudgeten för en ny-, till- eller ombyggnation ska investeras i att konstnärligt gestalta en byggnad, ett torg eller annan offentlig livsmiljö. Landstinget verkar i dag som ett föredöme med sitt tvåprocentsmål. Men i RUF 2050 lyser skrivningar om den med sin frånvaro. Här bör det föras resonemang om värdet av konstnärliga gestaltningar.

Erbjuda medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet

Den stora [kulturpolitiska partienkäten inför valet 2014](#) visade att samtliga riksdagspartier anser att kulturen är en självklar del av välfärden och att samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet. I enkäten svarade även alla riksdagspartier att invånarna ska ha tillgång till ett mångfacetterat utbud av kultur oavsett var man bor i landet. Med en genomtänkt stadsplanering kan länets växande kommuner bli mer kulturtäta. Men saknas övergripande visioner om att kulturen ska tänkas in i bebyggelseutvecklingen och planeringsprocesser försummas ofta bibliotek, konsthallar, kulturhus, scener, replokaler, ateljéer etc.

Den kulturella infrastrukturen handlar om god tillgång till både professionella kulturinstitutioner och olika sorters kulturella mötesplatser, dvs. ett lokalt aktivt civillsamhälle med ideella kulturföreningar och konst- och bildningsfrämjande organisationer i närområdet. Det är lika viktigt att det skapas goda förutsättningar för de yrkesverksamma kulturskaparnas möjlighet att arbeta, bo och utvecklas i regionen, vilket inbegriper ett tillräckligt utbud av arbetslokaler så som ateljéer, studios och konstnärsanpassade verkstäder.

Kartläggningen [Årets Konstkommuner 2017](#) visar att bara två av tio kommuner (17 procent) har en policy eller strategi för att skapa en samhällsutveckling som genomsyras av kultur. **Därför är det av stor vikt att RUF 2050 synliggör utmaningarna, även inom avsnittet "Stadsbyggnad och bebyggelseutveckling".**

Kommuner har kraftfulla styrmedel för stadsutvecklingen. Parkeringsnorm och grönytefaktor är etablerade riktvärden när bostadsområden och städer planeras. Kulturen kan mycket väl hanteras på ett liknande sätt för att stärka dynamiken, livskraften och sammanhållningen i våra samhällen. Styrdokumentet RUF 2050 bör föra ett resonemang om vikten av att skapa kulturtäta livsmiljöer och ta fasta på planeringsverktyg som kulturytefaktor och cultural planning.

Det är hög tid att kulturen och konsten integreras i stadsplaneringen och gestaltningen, behovet är stort av tvärdisciplinärt samarbete mellan de gestaltande verksamheterna, och den nya politiken på området kan och bör bli en katalysator för demokrati- och kulturfrämjande livsmiljöer.

Vi hänvisar vidare till [White Arkitekters upprop om kulturtätare städer](#) och Statens Konstråds [underlag om konstens roll för boendemiljöer till regeringens nya politik för Gestaltad Livsmiljö](#).

7.2 Tillägg i avsnittet Regionala förhållningssätt (s. 162)

Mot ovanstående bakgrund föreslår vi tillägg av två punkter bland **Regionala förhållningssätt**:

1. "Gestaltning av våra offentliga livsmiljöer bör skapas genom ett helhetsperspektiv som omfattar arkitektur, konst, form och design, samt platsers kulturhistoriska och sociala perspektiv. En väl gestaltad plats är inte bara konstnärligt och estetiskt tilltalande. Utformningen skapar också förutsättningar för möten och meningsfulla konstupplevelser för människor. Konstnärliga gestaltningar bör främjas i stadsutvecklingen, och enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar tillämpas."
2. "För att stärka dynamiken, livskraften och sammanhållningen bör kulturen och konsten integreras i stadsutvecklingen och planprocesser. Planeringsverktyg som kulturytefaktor och cultural planning bör användas för att skapa kulturtäta livsmiljöer."

7.3 Tillägg i avsnittet Centrala ställningstaganden (s. 163-164)

Mot ovanstående bakgrund föreslår vi tillägg av följande två rubriker med tillhörande text bland Centrala ställningstaganden (s. 163-164):

"Väl gestaltade livsmiljöer

Likt god arkitektur utgör offentlig konst en självklar del av samhällets gestaltade livsmiljöer. Där den finns integrerad i våra gemensamma rum bidrar den till reflektion och upptäckarglädje hos invånare. Konsten är bärare av minnen, en katalysator för samtal, kreativt utforskande och perspektivförskjutningar. Den offentliga konsten är dessutom ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck vi har i våra vardagsmiljöer. Gestaltning av gemensamma miljöer bör skapas genom ett helhetsperspektiv som omfattar arkitektur, bild- och ljudkonst, form och design, samt platsers kulturhistoriska och sociala perspektiv. En väl gestaltad plats är inte bara konstnärligt och estetiskt

tilltalande. Utformningen skapar också förutsättningar för möten och meningsfulla konstupplevelser för människor.”

”Kulturtäta stadskärnor och bostadsområden

Kommuner har kraftfulla styrmedel för stadsutvecklingen. Parkeringsnorm och grönytefaktor är etablerade riktvärden när bostadsområden och städer planeras. Kulturen bör hanteras på ett liknande sätt för att stärka dynamiken, livskraften och sammanhållningen i våra samhällen. Kulturtäta livsmiljöer kan skapas genom planeringsverktyg som kulturytefaktor och cultural planning. Den kulturella infrastrukturen handlar om god tillgång till både professionella kulturinstitutioner och olika sorters kulturella mötesplatser, dvs. ett lokalt aktivt civilsamhälle med ideella kulturföreningar och konst- och bildningsfrämjande organisationer i närområdet. Det är också av vikt att skapa goda förutsättningar för de yrkesverksamma kulturskaparnas möjlighet att arbeta, bo och utvecklas i regionen, vilket inbegriper ett utbud av arbetslokaler så som ateljéer, studios och konstnärsanpassade verkstäder.”

8 RUF 2050 och kulturstrategin

KLYS menar att det för regionplanens genomförande och bästa synergieffekter mellan regionplanens olika aspekter och samhälls- och politikområden är helt nödvändigt att RUF 2050 och den regionala *kulturstrategin* samspelar utifrån en pragmatisk hållning som tar fasta på både kvantifierbara och kvalitativa värden i kulturen. Professionell kultur och konst fungerar ofta som motorer för ekonomisk tillväxt, attraktivitet och utveckling av positiva livsmiljöer i regionen. Deltagarkultur och eget skapande förutsätter de yrkesverksamma kulturskaparna som kvalitativa förebilder som stimulerar och inspirerar till möten och engagemang bland medborgarna.

Vi vill hävda att visionen om att Stockholm fram till 2050 ska bli *Europas mest attraktiva storstadsregion* direkt är avhängig att professionell kultur och konst får en mer genomgripande roll i den regionala samhällsutvecklingen som helhet. KLYS fjorton medlemsorganisationer organiserar många av de professionella kulturskapare som ligger bakom det faktum att Sverige och Stockholmsregionen idag är internationellt erkända inom en rad konstområden. De professionella kulturskaparna är självklara medspelare i regionens utvecklingsarbete för stärkt konkurrenskraft och attraktivitet, vilket bör framhållas mycket mer i utställningsförslaget än vad som nu är fallet.

9 KLYS sammanfattande synpunkter

Det samlade intrycket vi inom KLYS får av utställningsförslaget till Stockholmsregionens utvecklingsplan är att kulturen som politikområde känns nedprioriterat och framstår som ett särintresse; ett område som i det regionala utvecklingsarbetet inte är lika konkret redovisat som flera andra politik- och sakområden. Tyvärr ser vi att en stor del av det som vi lyfte i vårt remissvar på samrådsförslaget hösten 2016 fortfarande är aktuellt att påpeka även när det gäller detta slutgiltiga utställningsförslag av RUF 2050. Vi uppfattar det faktiskt som att många av våra sakfrågor inte beaktats i det slutgiltiga utställningsförslaget. Självfallet är vi medvetna om att den separat formulerade regionala kulturstrategin specifikt hanterar en rad av våra frågor, men vi anser att konsten och kulturen skulle behövt ges mer utrymme även konkret i RUF 2050.

I förvaltningens kommentarer till kulturområdet i samrådsredogörelsen för RUF 2050 hävdas det att det är ”förvaltningens avsikt att ytterligare utveckla beskrivningen av kulturens betydelse för en attraktiv storstadsregion och för samtliga övergripande mål”. KLYS kan dock efter en granskning av

utställningsförslaget konstatera att just dessa ambitioner *inte* har uppfyllts, vilket vi ställer oss mycket frågande till.

Vi menar att kultur och konst har en adekvat roll i den regionala samhällsutvecklingen och därför också konkret bör lyftas in i såväl övergripande trendanalys, visionsbeskrivning som målformuleringar för RUFSS 2050.

Eftersom de sociala perspektiven i planen per definition handlar specifikt om människor och livsmiljö, ser vi det som helt nödvändigt att i både skrivningarna om social sammanhållning, förbättrad livsmiljö och stadsbyggnad/bebyggelseutveckling lyfta in kulturbegreppet och konsten i resonemangen och förslagen där.

Vi vill understryka att vi tror det vore kontraproduktivt för en modern regional utvecklingsplan som RUFSS 2050 att behandla frågor kring bl.a. den kulturella infrastrukturen, de professionella kulturskaparna och kulturpolitiken i stort som särintressen i mångt och mycket separerade från övriga samhälls- och politikområden.

I takt med en utökad regionalisering i Sverige av de flesta samhälls- och politikområden, inklusive kultur- och konstnärspolitiken, anser KLYS att RUFSS 2050 borde lyfta in kulturen i flera av avsnitten för att ge en komplett och rättvis samhällsanalys och bidra till en regional utvecklingsplan som är lika heltäckande som hållbar.

KLYS vill slutligen lyfta fram de professionella kulturskaparnas unika erfarenheter och kompetenser som särskilt värdefulla när det gäller samråd och konkreta inspel till de regionala utvecklingsområden som vi i detta yttrande lyft som särskilt relevanta för kulturen att finnas med i.

Vi tackar för att vi getts tillfälle att yttra oss över utställningsförslaget till RUFSS 2050 samt för inbjudningar till samtal och workshops inom ramen för utvecklingsarbetet med planen. Vi ser fram emot fortsatt konstruktiva samtal och möten med berörda förvaltningar i Stockholms läns landsting.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare